

A finom és modern részletek mestere

MÜNNICH ALADÁR ÉPÍTÉSZ MUNKÁSSÁGA A BELSŐÉPÍTÉSZ SZEMÉVEL

Münnich Aladár a két világháború közötti Magyarország különlegesen sokoldalú építész volt. Nemcsak különböző épülettípusok (nagypolgári villák, kislakásos háztömb, banképület, családi ház, társasház, ipari épületek) tervezésével alkotott maradandót, de szakíróként, várostervezőként és előadóként is ismert volt. Érdeemes megvizsgálni belsőépítészeti munkáit is, hiszen az ő korában ez a műfaj az építészeti tervezéssel együtt egy kézben összpontosult.

Jánosvölgyi Münnich Aladár 131 éve született, 1890-ben, Szepesiglón. Középiskolai tanulmányait a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban (Ágostai Hitvallású Evangélikus Főgimnázium) végezte. Már itt kitűnt sokoldalúságával, kiválóan vívott, fuvolázott, és szavalt. Műegyetemi tanulmányait a berlin-charlottenburgi (Königlich Technische Hochschule zu Berlin) és a müncheni Technische Hochschulén végezte, az utóbbin szerzett diplomát 1913-ban. Ezután egy évet Fred

MÜNNICH Aladár portréja 1929-ben | Portrait of Aladár MÜNNICH in 1929
Archív fotó, forrás: Az 50 éves Vállalkozók Lapja jubileumi albuma 1879–1929.
A magyar építőművészet és építőipar 50 éve. Szerk. Lakatos Mihály – Mészáros L. Edgár – Óriás Zoltán. Vállalkozók Lapja, Budapest, 1930, 211.

Rowntree (1860–1927) építész londoni irodájában töltött, ahol részt vett a csengtui (Szecsuan tartomány) egyetem tervezésében. Erről két nagyon szép szabadkézi távlati kép jelent meg a *Magyar Építőművészet* című folyóiratban.¹ Az első világháborúban számtalan kitüntetést kapott,

Brack Emil cipőszalon-tulajdonos sarokbérházának előtere (Budapest V. ker., Nyáry Pál utca 5.). Építész: MÜNNICH Aladár | Vestibule of the corner block of shoe salon owner Emil Brack (5, Nyáry Pál st., Budapest Vth district). Architect: Aladár MÜNNICH | 1933–1937

Archív fotó, forrás: Györgyi Dénes – Hüttl Dezső – Irsy László (csak a második kötet)
– Kozma Lajos: Új magyar építőművészet. Budai István kiadása, Budapest, 1935–1938

IV. Károly király aransarkantyús vitézzé avatta. 1918-tól mint királyi mérnök postaházakat tervezett. Főnöke, ifj. Bobula János (1871–1922) hirtelen halála miatt megkapta első önálló munkáját, a debreceni Hatvan utcai Postapalota tervezését (1931). Még ebben az évben megnyitotta saját irodáját. Egy évvel később Györgyi Dénes felkérte társtervezőnek a debreceni Déri Múzeum munkálatainál. Mindkét munka komoly belsőépítész tervezőtevékenységet is jelentett, és megalapozta további karrierjét, melynek csúcspontján számos ipari és középületet, valamint lakóházat tervezett.²

A Budapest V. ker., Nyáry Pál utca 5. számú ház lépcsőháza.
Építész: MÜNNICH Aladár | Staircase of No. 5, Nyáry Pál st.,
Budapest Vth district. Architect: Aladár MÜNNICH | 1933–1937
Fotó: Almer Zsuzsa

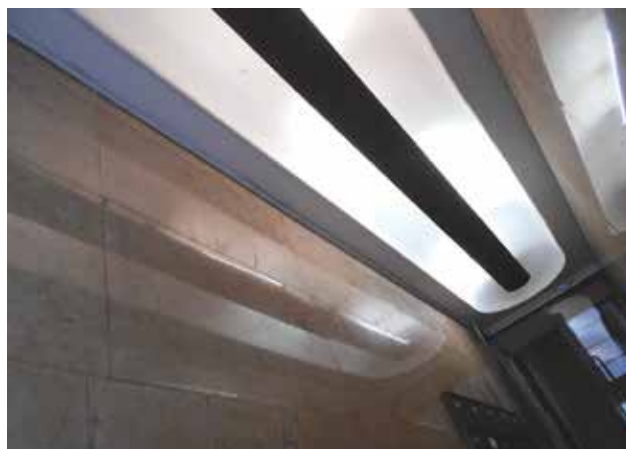
Munkássága kiterjedt a belsőépítészet területére is, mely akkoriban még nem volt önálló szakma, a belső berendezéseket is legtöbbször az építész készítette el. Belsőépítészeti munkái közül sok máig megmaradt, illetve nagy mennyiségű publikáció áll rendelkezésünkre rajz, tervrajz, fotó, leírás formájában is.

Első ismert belsőépítészeti rajzai a dióspusztai kastélyhoz (Jaross–Halász-kúria, Tata-Dióspusztá, Müller Pállal) készültek neobarokk stílusban, stukkók, kandalló és bútorok bemutatásával (1929). A *Magyar Építőművészet*ben közölt (lásd 1. jegyzet) Szász-villa

nappali szobájának berendezése, az állatlábas szék és asztal már art deco stílusjegyeket mutat.³

Az 1923-tól 1929-ig épült debreceni Déri Múzeum szintén historizáló belsőépítészetű főleg a kör alaprajzú bejárati előcsarnok és a fölötte lévő kupolacsarnok kiképzésénél követhető nyomon. Mivel ezt a munkát Györgyi Dénessel együtt készítette, nem tudjuk pontosan, hogyan osztották meg a feladatot. Egyet azonban biztosan tudunk: a kerti padokat, valamint a kert kialakítását Münnich tervezte, amint azt a *Magyar Iparművészet* hasábjain egy helyreigazítás alkalmával közölték (1933, 1–2. sz., 46.).

1928–1944 között Budapesten épült társasházainak belsőépítészetét sajátos stílusfejlődés jellemzi. Az első, VI. ker., Benczúr utca 39/a–b alatti lakóháza (1928) még egyfajta útkeresésnek tekinthető, alapvetően historizáló jellegű. A sima vonalú homlokzatot mintha utólag díszítette volna fel túlzott méretű stukkókkal. A garázsokat is tartalmazó épületegyüttes alaprajza a kerttervet is magában foglalta. A szomszédos tűzfal eltüntetését egy térbeli kaput imitáló rácsszerű burkolattal oldotta meg. A két udvari bejárathoz egy-egy impozáns kolonnád vezet. Az előtér erősen historikus kialakítású, fehér eresztes műmárvány burkolattal, páros féloszlopokkal, az oszlopok közötti mezőben süllyesztett stukkóval. A mennyezeti lámpákat rozettákba helyezte.

A Budapest V. ker., Nyáry Pál utca 4. (eredetileg a Futura Rt. Nyugdíjpénztár bérháza) lépcsőházának mennyezeti világítása.
Építész: MÜNNICH Aladár | Ceiling lighting of the staircase at 4, Nyáry Pál st., Budapest Vth district (originally the block of flats of the Pension Fund of the Futura Co.). Architect: Aladár MÜNNICH | 1935
Fotó: Almer Zsuzsa

1929–1931 között épült az „Árpád udvar” (XI. ker., Eszék utca 9–11.) és az „Attila udvar” (I. ker., Győző utca 5.) szövetkezeti társasház. Mindkettő előtérben különlegesen szép gipszstukkó fali keretek találhatók, az utóbbi ötszögletű előtérben íves falfülke készült, valószínűleg szobor lehetett benne.

Modern stílusú emeletes lakóházainál is nagy hangsúlyt helyezett a bejárati előterek kialakítására. Nemcsak a felső középosztálynak épített, sok helyen olcsóbb anyagokból is tudott nagyszerűt alkotni. Padlóburkolatként sokszor használt 10x10 centiméteres mettlachi lapokat, amiket kreatívan alkalmazott mind a színhasználat, mind a mintázat terén. A harmincas évek új anyaga, a gumipadló is megjelenik e lépcsőházi tereiben, külön érdekesség, hogy a márványpadlót ötvözte vele (V. ker., Vitkovics Mihály utca 5.).

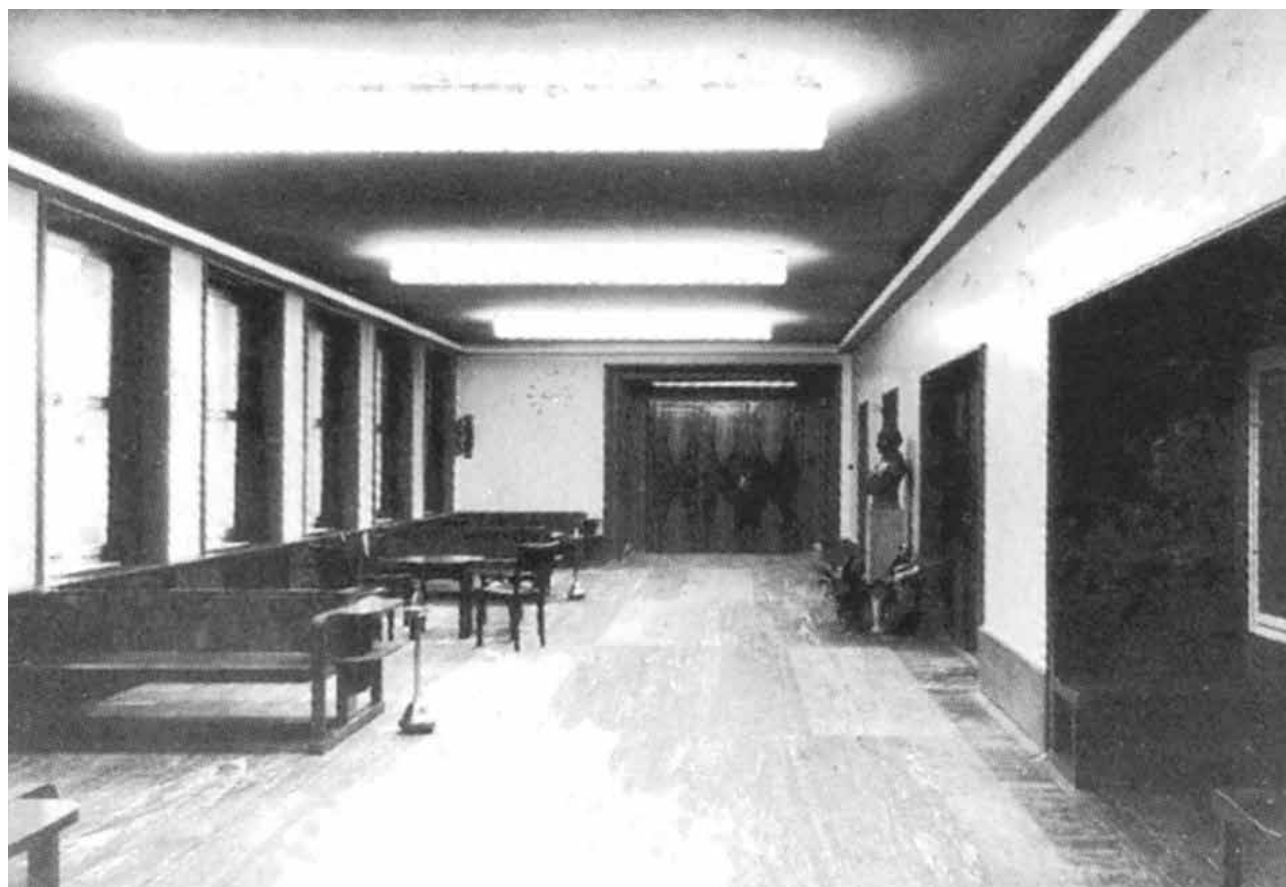
Nagy súlyt helyezett a bejárati kapuk és lépcsőkorlátok rácsainak kiképzésére. Szívesen alkalmazott fél mellvédmagasságú, vakolt lépcsőkorlátot, melynek szélét íves márványszegéllyel zárta le. A mellvéd fölött különleges vonalú rácsok és kapaszkodókorlátok tették teljessé a kompozíciót (VII. ker., Király utca 1/b–c – Asbóth utca 24., Hámor Istvánnal). Mivel abban az időben nem kellett szabadon vezetni a gázcsöveket, a gázórákat gyakran szekrénybe helyezte el a lépcsőpihenők sarkaiban.

A lépcsőházak falburkolatai a puritán szürke betonlapoktól a márványutánzatú travertin lapokon át a gipszstukkós burkolatokig terjedtek. Az elegánsabb lépcsőházakban mellvédmagasságú vagy mennyezetig érő márványburkolatot tervezett (VIII. ker., Baross

utca 20.; V. ker., Nyáry Pál utca 5.). Az erezett lapokat mintába összeforgatva helyezték el, mint a bútorok furnérozásakor. Ahol márványmozaik padlót használt, ott gyakran mellvédmagasságban ez került a falra is (VIII. ker., Szentkirályi utca 27–31.).

A katalógusból választható lakónévtáblát mindig az enteriőr anyagaihoz igazította. Ugyancsak ötletes és változatos a lámpaválasztása, ezek néhány helyen eredetiben is megmaradtak. A II. ker., Lóczy utca 3. szám alatti villában négyszögletes, süllyesztett lámpatest van az előszobában, az Asbóth utca 24.-ben szép vonalú konzolos falikarokat alkalmazott. Igazán attraktív az V. ker., Nyáry Pál utca 4. bejáratának mennyezetvilágítása, ahol teknőboltozatból lelógó indirekt fénycsóvilágítást találunk. Hangsúlyosak egyedi tervezésű lakásbejárati ajtói, nyitható üvegezett kukucskálóablakkal, névtáblával és levélbedobó-nyílással (V. ker., Vitkovics Mihály utca 3–5. és 7.). Gondot fordított az ajtószámokra, emeletszámokra és egyéb feliratokra is.

Egyik lelegeánsabb, már csak archív képen megcsodálható lépcsőháza az 1938-ban épült Futura Rt. lakó- és irodaházában volt (V. ker., Dorottya utca 2.), piros, gumiburkolatú padlóval, fehér műtravertin falburkolatú előterekkel és furnérozott ajtókkal. A háznak

A Magyar Rádió MÜNNICH Aladár által tervezett stúdiója (Budapest VIII. ker., Bródy Sándor utca 5–7.)

Studio of the Hungarian Radio designed by Aladár MÜNNICH (5–7, Bródy Sándor st., Budapest VIIIth district) | 1933–1934, illetve 1939–1940
Archív fotó, forrás: A 10 éves Magyar Rádió. 1925–1935. Magyar Királyi Posta – Magyar Telefon Hírmondó és Rádió Rt., Budapest, 1936

A Budapest VII. ker., Király utca 1/b–c – Asbóth utca 24.
 (eredetileg a Helvetia Rt. lakóháza) lépcsőháza. Építész: MÜNNICH Aladár
 Staircase of 1/b–c, Király st. – 24, Asbóth st., Budapest VIIth district
 (originally the block of flats of the Helvetia Co.).
 Architect: Aladár MÜNNICH | 1939
 Fotó: Almer Zsuzsa

Ajtók a Budapest V. ker., Vitkovics Mihály utca 3–5.-ben
 (eredetileg a Magyar–Olasz Bank két lakóháza). Építész: MÜNNICH Aladár
 Doors at 3–5, Vitkovics Mihály st., Budapest Vth district
 (originally two blocks of flats of the Hungarian-Italian Bank).
 Architect: Aladár MÜNNICH | 1936
 Fotó: Almer Zsuzsa

két íves falú bejárata volt portaszolgálattal, kocsibehajtóval és belső kerttel. A passzázst kivilágítható üvegtető fedte, melyet a Haas és Somogyi cég kivitelezett.

Kimagasló a debreceni Piac utca 19. szám alatti lakóház belsőépítészeti terve, melyet szintén csak papírról

A Híradó Filmszínház (Budapest VII. ker., Erzsébet körút 13.) előcsarnoka. Építész: MÜNNICH Aladár

Foyer of the Híradó Movie Theatre (13, Erzsébet krt., Budapest VIIth district). Architect: Aladár MÜNNICH | 1938–1940

Archív fotó, forrás: Egykor.hu, <http://egykor.hu/budapest-vii--kerulet/hirado-mozi/1568>

ismerünk. A szobákat és a hallt tolóajtókkal egybe lehetett nyitni, és ugyancsak egybenyitható volt az utcafronton lévő szoba az erkéllyel. Ilyen nyílászárót tervezni nagy bravúr lehetett 1937-ben, amikor a ház épült. További archív fotókon az előszoba beépített szekrénye, valamint a fürdőszoba berendezése látható.

Ugyancsak rajzokon maradt fenn középületeinek belső kiképzése. A Magyar Rádió székházáról (VIII. ker., Bródy Sándor utca 5–7.) távlati rajzunk van, mely komoly méretű, 100 férőhelyes stúdiót mutat. Egy berendezéssel teli archív kép maradt a megépült stúdióról, és *A 10 éves Magyar Rádió. 1925–1935* című kiadvány (Magyar Királyi Posta – Magyar Telefon Hírmondó és Rádió Rt., Budapest, 1936) is beszámol az új berendezésekről. A bútorok a Lingel cég termékei, a kor magas minőségű bútorai voltak.⁴

A Híradó Filmszínház (VII. ker. Erzsébet körút 13., később Horizont mozi) belsőépítészét 1938–1940 között Asztalos Bélával készítette, nem tudjuk, hogy a nézőtér kialakításában mekkora szerepe volt Münnichnek. A bejárati előtér külső és belső kör alakú megformálását a stílusjegyek alapján egyértelműen Münnich alkotásának vélem, ezt alátámasztja az a homlokzati rajz, amelyen a portálok és a bejárat terve látható Münnich aláírásával.⁵ Mindenképp kimagasló alkotásról van szó, főleg az álmennyezetét és a vetítővászon két oldalán elhelyezett

A Híradó Filmszínház (Budapest VII. ker., Erzsébet körút 13.) nézőtere. Építész: MÜNNICH Aladár | Auditorium of the Híradó Movie Theatre (13, Erzsébet krt., Budapest VIIth district). Architect: Aladár MÜNNICH | 1938–1940

Forrás: Közterkép, <https://www.kozterkep.hu/40208/a-vilagtortenelem-fontos-esemenyei#vetito=394503>

A Budapest V. ker., Mérleg utca 6., a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Nyugdíjintézete irodaházának bejárati előtere. Építész: MÜNNICH Aladár | Entrance hall of the office building of the Pension Institute of the Hungarian Commercial Bank of Pest. 6, Mérleg st., Budapest Vth district. Architect: Aladár MÜNNICH | 1941

Archív fotó, forrás: Tér és forma, XVI. évf. (1943) 3. sz., 48.

A Budapest V. ker., Mérleg utca 6., a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Nyugdíjintézete irodaházának tanácsterme. Építész: MÜNNICH Aladár | Boardroom in the office building of the Pension Institute of the Hungarian Commercial Bank of Pest. 6, Mérleg st., Budapest Vth district. Architect: Aladár MÜNNICH | 1941

Archív fotó, forrás: Tér és forma, XVI. évf. (1943) 3. sz., 48.

1. A *Magyar Építőművészet* 1929/9–10. számában Rerrich Béla méltatja Münnich Aladár tízéves munkásságát.
2. Münnich Aladár jelentősebb épületei a cikkben tárgyalaton kívül: Postapalota (Debrecen, Hatvan utca 5–7., 1920), Vármegyeháza (Baja, Köztársaság tér 1., 1926), Bodor Zsuzsanna Református Leányotthon (Kecskemét, Ceglédi út 2., 1928), Nagyvásártelep (Budapest IX. ker., Hídépítő út – Obrist Vilmossal, 1930–1932), Sertésvásárcsarnok (Budapest IX. ker. Gubacsi út, 1932), Nitrogénművek (Pétfürdő, gyárépületek – Wellisch Andorral, 1931), családi ház (Budapest XII. ker., Napraforgó utca 10., 1931).

Az írás a *Münnich Aladár. Építész – várostervező – belsőépítész* című tanulmány (melyet a szerző 2020-ban a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával készített el) utolsó fejezetének rövidített, átdolgozott változata. A cikk képanyagát a szerző bocsátotta rendelkezésünkre.

kivilágítható márványlapokat illetően. Sajnos az átépítések során ezeket megszüntették. Az elegáns, fehér alapon sötétke eresztes márvánnyal borított, henger alakú, cikkelyes pénztárfülkét a közelmúltban bontották el a tér átalakításakor. Kör alakú kávézópult készült helyette.

Egyetlen irodaháznak épült háza, az V. ker., Mérleg utca 6. (1937, kivitelezés: 1941) bejárati előterének, igazgatói szobájának és tárgyalójának berendezését korabeli fotókról ismerjük. Az utóbbi kettőnél érdekes a kétféle furnérból készült sakkáblamintás falburkolat. A bejárati előtérben a rá jellemző kontrasztos, fekete-fehér bordűrös padlót alkalmazta.

MÜNNICH Aladár belsőépítészeti rajza a dióspusztai kastélyhoz
Interior design drawing for the Dióspusztai mansion by Aladár MÜNNICH | 1929
Forrás: Magyar Építőművészet, 1929/9–10, 11.

Münnich Aladár 1948-ban elhagyta az országot, és Kanadába emigrált. Ottani munkásságáról sajnos egyelőre nincs adat, egyetlen templomát (magyar református templom és parókia, Montréal) tartja számon a szakirodalom. Hazai munkái azonban arról vallanak, hogy az épületbelső kialakítását egyenrangúan és hasonló kreativitással kezelte, mint a szigorúan vett építészeti tevékenységét.

ALMER Zsuzsa
belsőépítész

3. Koós Judith: *Kozma Lajos munkássága. Grafika, iparművészet, építészet*. Akadémia Kiadó, 1975.
4. Györgyi Dénes – Hüttl Dezső – Irsy János – Kozma Lajos (szerk.): *Új magyar építőművészet*. II. Budai István magánkiadása, Budapest, 1938, 100.
5. Szántó Erika írása szerint a mozi 1999. VIII. 18-án védetté lett nyilvánítva. A határozat száma: 12/1999 NKÖM rendelet, Törzsszám: M 16022. In: Fehérvári Zoltán (szerk.): *Budapestimozik*. Kiállítási katalógus A budapesti mozi 100 éve című tárlathoz. Ernst Múzeum, 2001, 214.